

DOI: 10.47743/jss-2021-67-4-4

Portabilitatea datelor cu caracter personal, prin prisma dispozițiilor RGDP și ale Directivei 2019/770: este gambitul reginei mutarea de deschidere adecvată?

Portability of Personal Data, From the Perspective of the GDPR and Directive 2019/770 Provisions: Is the Queen’s Gambit the Right Opening?

Juanita Goicovici¹

Rezumat: Studiul abordează problematica portabilității datelor cu caracter personal, în perimetrul exercitării dreptului persoanei vizate de acces la datele cu caracter personal colectate și prelucrate de către operatorii de date cu caracter personal, astfel cum este conturat în textul art. 15 din Regulamentul General nr. 679 din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date. Exercițarea dreptului la portabilitatea datelor cu caracter personal nu implică doar efecte insulare, ci antamează efecte de tip arhipelag, prin prisma faptului că se poziționează în prima linie a exercitării efective a altor drepturi esențiale ale persoanei vizate, în optica dispozițiilor GDPR și ale Directivei 2019/770, condiționând implicit, într-o măsură considerabilă, exercitarea dreptului de acces la datele cu caracter personal, dreptul la rectificare a datelor cu caracter personal și dreptul de a se opune prelucrării datelor cu caracter personal. Controlul exercitat de persoana vizată asupra prelucrării datelor cu caracter personal și participarea activă a persoanei vizate la actualizarea preferințelor sale în ceea ce privește consimțământul la prelucrarea datelor cu caracter personal, inclusiv decizia de a transfera datele cu caracter personal către un alt operator își găsesc expresia normativă în binomul reprezentat de dreptul de acces al persoanei vizate și dreptul la portabilitatea datelor. Portabilitatea datelor necesită punerea în aplicare a standardelor tehnice pertinente, în ceea ce privește adecvarea mecanismului care vizează facilitarea transferului de date între operatori, inclusiv prin prisma capacității de a exporta datele utilizatorului într-un fișier digital accesibil utilizatorului, promovând astfel interoperabilitatea, precum și facilitarea identificării datelor și controlul efectiv al persoanei vizate asupra procesării datelor cu caracter personal.

Cuvinte-cheie: portabilitate; date personale; drept de acces; drept de restricționare; drept de opoziție

---

¹ Lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, e-mail: juanita.goicovici@law.ubbcluj.ro. Textul studiului preia argumentele susținute în cadrul Conferinței internaționale „Perspective juridice asupra Internetului. Spațiul virtual, ultima frontieră? Încheierea și executarea contractelor”, ediția a 5-a, Iași, 30-31 oct. 2021.

Abstract: The study addresses the issue of the personal data portability, in the perimeter of the exercising of the data subject's right of access to personal data collected and processing by personal data controllers, as outlined in the text of art. 15 of Regulation no. 679 of 27 April 2016 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data. The exercise of the right of personal data portability does not imply merely insular effects, since it consequentially engages archipelago effects, as it is at the forefront of the effective exercise of other essential rights of the data subject, in the light of the GDPR and Directive 2019/770 provisions, implicitly conditioning, to a considerable extent, the exercise of the right of access to personal data, the right to rectification of personal data and the right to oppose the processing of personal data. The subject's control exercised over the personal data processing concerning the active participation of the data subject in updating his / her preferences in terms of consenting to personal data processing, including the decision to port the personal data to another controller, find their normative expression in the binomen represented by the data subject's right of access and the right of data portability. Data portability requires the implementing of pertinent technical standards, in terms of adequacy and appropriateness of mechanism aimed at the facilitating of the transfer from one data controller to another, such as the ability to export user data into a user-accessible local file, thus promoting interoperability, as well as facilitating searchability and data subject's effective control over data processing.

Keywords: portability; personal data; right of access; right of restriction; right of opposition

1. Remarci introductive

Ipostaziindu-se ca expresie a dreptului persoanei vizate de a-și retrage oricând, în orice moment, consimțământul furnizat voluntar cu privire la colectarea și prelucrarea datelor cu caracter personal care o privesc, calibrată ca mecanism de control² al persoanei vizate asupra propriilor date personale, portabilitatea datelor

---

² A se consulta, pentru detalii, P. de Hert, V. Papakonstantinou, G. Malgieri, L. Beslay, I. Sanchez, *The Right to Data Portability in the GDPR: Towards User-Centric Interoperability of Digital Services*, Computer Law & Security Review, 2018, pp. 193–203, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3447060>, accesat 08.11.2021; A. de Streel, J. Kraemer, P. Senellart, *Making Data Portability More Effective for the Digital Economy* (June 14, 2021), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3866495>, accesat 08.11.2021; D. Gill, W. Kerber, *Data Portability Rights: Limits, Opportunities, and the Need for Going Beyond the Portability of Personal Data* (October 11, 2020), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3715357>, accesat 08.11.2021; I. Graef, *The Opportunities and Limits of Data Portability for Stimulating Competition and Innovation*, Competition Policy International, Antitrust Chronicle November 2020 (II), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3740185>, accesat 08.11.2021; P. Aertgeerts, *Shaping Fundamental Rights: The Right to Data Portability, the EU Legislator and the Normative Foundations of the Fundamental Right to Data Protection* (November 6, 2019), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3497791>, accesat 08.11.2021; A. Alberini, Y. Benhamou, *Data Portability and Interoperability: An Issue that Needs to Be Anticipated in Today's It-Driven World* (August 1, 2017), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3038877>, accesat 08.11.2021; G. Araújo Souto, *Data Portability: a Necessary Right for Users and Competitors of Digital Platforms* (October 12, 2018), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3293056>, accesat 08.11.2021.

personale descrie mutabilitatea acestor date, posibilitatea de a fi transferate către un alt operator la solicitarea persoanei vizate, cu corolarul posibilității de a reutiliza datele personale într-un alt context digital³.

Parcimonios în abordare, textul art. 20 din RGDP descrie aceste prerogative ca referindu-se la faptul că „Persoana vizată are dreptul de a primi datele cu caracter personal care o privesc și pe care le-a furnizat operatorului într-un format structurat, utilizat în mod curent și care poate fi citit automat și are dreptul de a transmite aceste date altui operator, fără obstacole din partea operatorului căruia i-au fost furnizate datele cu caracter personal”, în cazurile expres prevăzute de art. 20, alin. (1), lit. a).-b). din Regulamentul General.

Descompus în prerogativele supraetajate conferite persoanei vizate, dreptul la portabilitatea datelor personale implică: (i) dreptul titularului de a primi datele personale într-un format structurat (sau așa-numita prerogativă a persoanei vizate de prelucrare, de a recupera informațiile cu caracter personal pe care le-a furnizat unui operator, într-o formă structurată, utilizată curent, lizibilă automat), persoană care poate păstra informațiile pentru uz personal ori le poate transmite unui alt operator; (ii) dreptul de a transmite datele unui alt responsabil / operator, care se exercită fără ca operatorul de date precedent să poată formula o opoziție, în acest mod, persoana vizată păstrând controlul asupra propriilor date; astfel, dreptul la portabilitate încurajează persoanele vizate să își recupereze datele cu caracter personal și să le reutilizeze; (iii) dreptul la portabilitatea datelor se ipostiază, simultan, ca expresie a dreptului persoanei vizate de retractare a consimțământului la prelucrarea datelor sale cu caracter personal⁴, furnizate în primă fază operatorului de date în vederea prelucrării, în baza unui consimțământ de tip *opting-in*, componenta consimțământului *opting-out* fiind esențială în economia prelucrării datelor conform dispozițiilor RGDP, fondată pe consimțământul persoanei vizate. Precaritatea obținerii acordului persoanei vizate cu privire la prelucrarea datelor

---

³ C. Juguastu, *Dreptul la portabilitatea datelor*, Revista Universul Juridic, [Online] la <http://revista.universuljuridic.ro/dreptul-la-portabilitatea-datelor/>, accesat 08.11.2021.

⁴ Pentru dezvoltări, a se consulta C. Banda, *Enforcing Data Portability in the Context of EU Competition Law and the GDPR*, MIPLC Master Thesis Series 2017, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3203289>, accesat 08.11.2021; I. Graef, D. Clifford, P. Valcke, *Fairness and Enforcement: Bridging Competition, Data Protection and Consumer Law*, International Data Privacy Law, vol. 8, nr. 3/2018, pp. 200-223, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3216198>, accesat 08.11.2021; J. Belo, P. Macedo Alves, *The Right to Data Portability: An In-Depth Look*, Journal of Data Protection and Privacy, Vol. 2, nr. 1/2018, pp. 53-61, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3541656>, accesat 08.11.2021; M. Borghi, *Data Portability and Regulation of Digital Markets*, CIPPM / Jean Monnet Working Papers, Bournemouth University, 2019, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3617792>, accesat 08.11.2021; E. Bozdog, *Data Portability Under GDPR: Technical Challenges* (January 28, 2018), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3111866>, accesat 08.11.2021; I. Graef, M. Husovec, J. van den Boom, *Spill-Overs in Data Governance: The Relationship Between the GDPR's Right to Data Portability and EU Sector-Specific Data Access Regimes*, TILEC Discussion Paper No. DP 2019-005, 2019, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3369509>, accesat 08.11.2021.

personale care o privesc, ca și caracterul eminentamente provizoriu al acestui acord asupra colectării și prelucrării, implică, pentru operatorii de date, obligația de a informa utilizatorii cu privire la existența dreptului la portabilitate, dublată de obligația de a onora cererea de portabilitate a utilizatorului în cel mai scurt timp posibil, însă fără să depășească o lună de la data solicitării, sau, în cazurile complexe, fără să poată depăși un interval de trei luni de la data primirii cererii de portare, cu condiția ca operatorul să informeze utilizatorul despre motivele care duc la întârzierea onorării cererii, în termen de o lună, respectiv obligația operatorului de a răspunde cererii utilizatorului de portare a datelor / de accesare a acestora într-un format structurat, chiar dacă acest răspuns este unul negativ (de refuz), în ipotezele (limitate) în care refuzul ar fi unul legitim.

Ne propunem, în paragrafele care urmează, să abordăm, mai întâi, prerechizitele exercitării dreptului la portabilitatea datelor, prin prisma controlului exercitat de persoana vizată asupra prelucrării datelor cu caracter personal, precum și din unghiul elementelor care caracterizează participarea activă, asertivă a persoanei vizate la actualizarea preferințelor sale în ceea ce privește consimțământul la prelucrarea datelor cu caracter personal, inclusiv în ceea ce privește decizia de a transfera datele cu caracter personal către un alt operator (i), urmând ca, într-o secțiune distinctă, să ne oprim asupra problematicii suprapunerii parțiale și a imbricărilor semnalate între dispozițiile art. 20 RGDP și prevederile Directivei 2019/770 în materia conformității conținutului digital (ii).

1.1. Portabilitatea datelor cu caracter personal: efecte de tip insular vs. efecte de tip arhipelag

Calibrată ca prerogativă de control al titularului asupra prelucrării datelor sale personale, portabilitatea datelor se bifurcă în dreptul unei persoane fizice „de a primi datele cu caracter personal care o privesc și pe care le-a furnizat operatorului într-un format structurat, utilizat în mod curent și care poate fi citit automat” (i) și, pe celălalt versant, în dreptul de a transmite aceste date altui operator, fără obstacole nejustificate din partea operatorului căruia i-au fost furnizate datele cu caracter personal (ii), fiind, din start, excluse din sfera materială de incidență a acestui drept datele anonimizate sau datele care nu privesc utilizatorul care solicită accesul⁵; datele pseudonimizate (care, prin definiție, pot fi

---

⁵ Noțiunea de „date furnizate de către utilizator” trebuie interpretată și înțeleasă în mod extensiv, după cum s-a evidențiat în literatura de specialitate, astfel încât s-a admis că aceasta cuprinde toate datele deținute de către operator cu privire la persoana utilizatorului, cu excepția datelor inferate sau derivate. În acest sens, sunt incluse, pe de o parte, datele personale furnizate în mod activ de către utilizator prin mijloacele tehnice puse la dispoziție de către operator, ca, de exemplu, datele privitoare la adresa de e-mail, vârstă, locație, număr de telefon, adresă poștală, nume utilizator, cod numeric personal etc. (a), precum și datele rezultate din activitatea utilizatorului, cum ar fi: datele privind locația, pulsul acestuia și valorile tensiunii arteriale, istoricul de căutări pe o pagină web, paginile web accesate etc. După cum s-a subliniat, însă, cu privire la datele inferate sau derivate din datele oferite operatorului de către utilizator, acesta din urmă nu beneficiază de dreptul la

folosite pentru a identifica utilizatorul, chiar dacă identificarea se face cu ajutorul unor chei de decriptare) fac obiectul dreptului la portarea datelor, pseudonimizarea nereprezentând *per se* un obstacol în calea exercitării acestor prerogative. Obligațiile operatorului de date, aflate în corelație cu exercițiul dreptului la portabilitate, se defalcă în obligația de a informa utilizatorii cu privire la existența dreptului la portabilitate (a), obligația de a pune la dispoziția utilizatorului, la cererea acestuia, o versiune a datelor furnizate de către acesta într-un format accesibil și reutilizabil (b), operatorul fiind, de asemenea, obligat să onoreze cererea utilizatorului în cel mai scurt timp posibil, însă fără să depășească o lună de la data solicitării, sau, în cazurile complexe, nu mai mult trei luni de la momentul amintit, cu condiția ca operatorul să informeze utilizatorul despre motivele care conduc la întârzierea onorării cererii în termenul de o lună (c); operatorului de date îi incumbă, totodată, obligația să răspundă cererii utilizatorului, chiar dacă acest răspuns este unul negativ, de refuz al accesului la date într-un format portabil⁶ (d); se cuvine reamintit că operatorul poate refuza onorarea unei astfel de cereri a utilizatorului dacă aceasta este nefondata sau dacă are un caracter repetitiv la intervale nerezonabile de timp (ori le poate onora contra unui cost rezonabil); este util de menționat, de asemenea, că aceste cereri nu pot fi considerate ca fiind excesive dacă, prin natura activității sale, operatorul oferă servicii de informare sau procesare automată a datelor personale. Cu titlu de principiu, operatorul de date trebuie să onoreze cererile de acces la date și de portare în mod gratuit⁷ (cu excepția

---

portabilitate. Pentru detalii, a se consulta I. Graef, M. Husovec, N. Purtova, *Data Portability and Data Control: Lessons for an Emerging Concept in EU Law*, German Law Journal, vol. 19, nr. 6/2018, pp. 1359-1398, Tilburg Law School Research Paper No. 2017/22, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3071875>, accesat 08.11.2021; J. Hurwitz, *Digital Duty to Deal, Data Portability, and Interoperability*, The Global Antitrust Institute Report on the Digital Economy 28, 2020, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3733744>, accesat 08.11.2021; T. Ke, K. Sudhir, *Privacy Rights and Data Security: GDPR and Personal Data Driven Markets* (July 5, 2020), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3643979>, accesat 08.11.2021; J. Kraemer, *Personal Data Portability In The Platform Economy: Economic Implications And Policy Recommendations*, Journal of Competition Law & Economics, 2020, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3742771>, accesat 08.11.2021.

⁶ A se vedea M. Leistner, *The Existing European IP Rights System and the Data Economy – An Overview With Particular Focus on Data Access and Portability*, în J. Drexel (ed.), „Data access, Consumer Protection and Public Welfare”, Nomos, 2020, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3625712>, accesat 08.11.2021; P. Leonard, *Regulatory Trends and Emerging Practices in Access to Customer Data, Portability and Data Sharing in the Financial Services Sector* (December 3, 2017), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3154275>, accesat 08.11.2021;

⁷ A. Lisievici, *Dreptul la portabilitatea datelor potrivit Regulamentului General privind Protecția Datelor*, în I. Alexe, D.-N. Ploșteanu, D.-M. Șandru, „Protecția datelor cu caracter personal. Impactul protecției datelor personale asupra mediului de afaceri. Evaluări ale experiențelor românești și noile provocări ale Regulamentului (UE) 2016/679”, Editura Universitară, București, 2017, p. 149-153, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3039537>, accesat 09.11.2021.

cazurilor de adresare a unor cereri repetitive, pentru care poate percepe o contraprestație echitabilă), operatorul trebuind să ia toate măsurile de siguranță, astfel încât datele transmise să ajungă în mod sigur (de exemplu prin utilizarea unor *encrypt keys*) la utilizatorul corect selectat, cu evitarea unor *data leaks* către persoane care nu sunt titulari ai dreptului de acces, fără ca aceste măsuri de filtrare a accesului ilegal ori de siguranță să împiedice utilizatorii să își exercite drepturile privitoare la portarea datelor cu caracter personal. În ceea ce privește selectarea formatului adecvat, Regulamentul General recunoaște ca format adecvat⁸ orice format electronic, structurat și codificat într-o manieră care nu limitează procesarea automată sau reutilizarea datelor și care poate fi recunoscut ușor de către aplicațiile *software*, costul impus de onorarea unei astfel de cereri neputând reprezenta un motiv legitim de refuz al accesului la datele cu caracter personal într-un format portabil.

1.2. Contra-gambitul: portabilitatea datelor în temeiul dispozițiilor Directivei 2019/770 privind contractele de furnizare de conținut digital și de servicii digitale

După cum rezultă din Considerentul (24) al Directivei 2019/770, datele cu caracter personal pot constitui o contraprestație conjuncturală a furnizării conținutului digital, în legătură cu acest aspect reținându-se, în cuprinsul considerentului menționat, că, în esență, „conținutul digital și serviciile digitale sunt adesea furnizate și în cazul în care consumatorul nu plătește un preț, ci îi furnizează comerciantului date cu caracter personal”. Caracterul de *drept fundamental* al dreptului la protecția datelor personale este amintit *expressis verbis* în textul Considerentului (24) al Directivei 2019/770, cu indicarea explicită a faptului că datelor personale, dacă le poate fi imprimat regimul de bunuri aflate în circuitul civil / comercial⁹, acest regim nu exclude (și nici nu restrânge) protecția juridică specială de care se bucură în opoziție cu statutul altor bunuri corporale¹⁰.

⁸ A. G. Monteleone, *Il Diritto Alla Portabilità Dei Dati. Tra Diritti Della Persona e Diritti Del Mercato*, LUISS Law Review, 2/2017, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3088984>, accesat 08.11.2021; G. Nicholas, *Taking It With You: Platform Barriers to Entry and the Limits of Data Portability*, Michigan Telecommunications and Technology Law Review, 2020, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3550870>, accesat 08.11.2021; P. Swire, *The Portability and Other Required Transfers Impact Assessment: Assessing Competition, Privacy, Cybersecurity, and Other Considerations*, Georgia Tech Scheller College of Business Research Paper No. 3689171, 2020, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3689171>, accesat 08.11.2021.

⁹ A. Metzger, *A Market Model for Personal Data: State of Play Under the New Directive on Digital Content and Digital Services* (August 4, 2020). în S. Lohsse, R. Schulze, D. Staudenmayer (eds.), „Data as Counter-Performance – Contract Law 2.0?” Münster Colloquia on EU Law and the Digital Economy V, 2020, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3666805>, accesat 29.11.2021.

¹⁰ În Considerentul (24) al Directivei 2019/770 se reține că: „Deși recunoaște pe deplin că protecția datelor cu caracter personal este un drept fundamental și, așadar, datele cu caracter personal nu pot fi considerate o marfă, prezenta directivă ar trebui să asigure faptul

Încorsetată între limitele descrise în Considerentul (24), situația în care datele cu caracter personal sunt furnizate comerciantului / vânzătorului de conținut digital fie în momentul încheierii contractului (i), fie ulterior, de exemplu, atunci când consumatorul își dă consimțământul ca vânzătorul să utilizeze datele cu caracter personal pe care consumatorul le-ar putea încărca sau le-ar putea crea cu ajutorul conținutului digital sau al serviciului digital (ii) implică numeroase interogații practice, în legătură cu eventuala suprapunere ori prioritizare a invocării dreptului de acces¹¹ la datele încărcate, într-un format portabil fie în temeiul prevederilor art. 20 RGDP, fie, dimpotrivă, în temeiul dispozițiilor specifice incluse în Directiva 2019/770 privind contractele de furnizare a conținutului digital.

„Gambitul” veritabil la care poate recurge utilizatorul, în aceste cazuri, va presupune invocarea prevederilor art. 20 RGDP dacă dorește să obțină transmutarea datelor cu caracter personal într-un format portabil până la momentul rezilierii contractului de furnizare a conținutului digital / serviciilor digitale, moment de la care s-ar putea prevala de dispozițiile Directivei 2019/770 pentru a obține portarea datelor / fișierelor încărcate ori create cu ajutorul conținutului digital contractat, incluzând eventualele date cu caracter personal astfel utilizate.

---

că, în contextul acestor modele de afaceri, consumatorii au dreptul la măsuri corective contractuale. Prin urmare, prezenta directivă ar trebui să se aplice contractelor în care comerciantul furnizează sau se angajează să furnizeze conținut digital sau un serviciu digital consumatorului, iar consumatorul furnizează sau se angajează să furnizeze date cu caracter personal. Datele cu caracter personal ar putea fi furnizate comerciantului fie în momentul încheierii contractului, fie ulterior, de exemplu, atunci când consumatorul își dă consimțământul ca respectivul comerciant să utilizeze datele cu caracter personal pe care consumatorul le-ar putea încărca sau le-ar putea crea cu ajutorul conținutului digital sau al serviciului digital. Dreptul Uniunii privind protecția datelor cu caracter personal prevede o listă cuprinzătoare de temeuri juridice pentru prelucrarea legală a datelor cu caracter personal. Prezenta directivă ar trebui să se aplice oricărui contract în care consumatorul furnizează sau se angajează să furnizeze comerciantului date cu caracter personal. De exemplu, prezenta directivă ar trebui să se aplice în cazul în care consumatorul deschide un cont pe o platformă de comunicare socială și pune la dispoziția comerciantului numele și adresa de e-mail, care sunt folosite și pentru alte scopuri decât simpla furnizare a conținutului digital sau a serviciului digital sau respectarea cerințelor legale. Prezenta directivă ar trebui să se aplice, de asemenea, și în cazul în care consumatorul își dă consimțământul ca orice material care constituie date cu caracter personal, cum ar fi fotografiile sau postările pe care le încarcă, să fie prelucrate de comerciant în scopuri de marketing. Totuși, statele membre ar trebui să dispună de libertatea de a decide dacă sunt respectate dispozițiile de drept intern privind încheierea, existența și valabilitatea contractelor.”

¹¹ H. Vrabec, *The Failure of Control Rights in the Big Data Era – Does a Holistic Approach Offer a Solution?*, in M. Bakhoun, B. Gallego Conde, M.-O. Mackenordt, G. Surblyte (eds.) „Personal Data in Competition, Consumer Protection and IP Law – Towards a Holistic Approach?”, Berlin Heidelberg: Springer, 2017, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3134745>, accesat 08.11.2021;

1.3. *In unum locum colliguntur*: situații incluse și situații exceptate din sfera dreptului de a obține portarea datelor personale

Controlul exercitat de persoana vizată asupra prelucrării datelor cu caracter personal, ca și participarea activă, asertivă a persoanei vizate la actualizarea preferințelor sale în ceea ce privește consimțământul la prelucrarea datelor cu caracter personal, inclusiv decizia de a transfera datele cu caracter personal către un alt operator, își găsesc expresia normativă în binomul reprezentat de dreptul de acces al persoanei vizate și dreptul la portabilitatea datelor. Portabilitatea datelor personale este condiționată, frecvent, de prechizitele tehnice privind punerea în aplicare a standardelor tehnice pertinente, în ceea ce privește adecvarea mecanismului care vizează facilitarea transferului de date între operatori, inclusiv prin prisma capacității de a exporta datele utilizatorului într-un fișier digital accesibil utilizatorului, promovând astfel interoperabilitatea, precum și facilitarea identificării datelor și controlul efectiv al persoanei vizate asupra procesării datelor cu caracter personal.

Dispozițiile art. 20 din Regulamentul General indică un triptic de situații exceptate din sfera exercițiului dreptului de a obține portarea datelor personale. Pe un prim palier, este de semnalat că dreptul la portabilitate se aplică numai datelor aflate în posesia operatorului la momentul procesării cererii de acces / de portare, astfel încât devine un truism aserțiunea conform căreia, dacă persoana vizată și-a exercitat anterior dreptul la uitare (dreptul la ștergerea datelor) în temeiul art. 17 RGDP, titularul nu poate adresa simultan / ulterior o solicitare de portare a datelor. Același efect poate fi semnalat și pentru datele care au fost anonimizate și nu mai aparțin unei persoane identificabile, la momentul înregistrării cererii de acces la date într-un format portabil. Observația enunțată în literatura de specialitate¹² este pertinentă și merită accentuată: operatorului de date nu îi incumbă, însă, automat obligația ștergerii datelor cu caracter personal, ca urmare a primirii solicitării de portare, în măsura în care și atât timp cât datele respective sunt necesare pentru executarea în continuare a contractului, după cum nu îi revine operatorului nici obligația de a menține¹³ datele cu caracter personal peste durata stabilită inițial,

---

¹² A se vedea S. Turner, J. Galindo Quintero, J. Lis, L. Tanczer, *The exercisability of the right to data portability in the emerging Internet of Things (IoT) environment* (September 26, 2021), [Online] la SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3931040>, accesat 08.11.2021; S. Vezzoso, *Competition Policy in Transition: Exploring Data Portability's Roles*, 15th ASCOLA Conference, 25-27 June 2020, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3634736>, accesat 08.11.2021.

¹³ În literatura de specialitate, s-a subliniat că: *“A final remark should be dedicated to the balancing provisions of Article 20(3). It may happen that data controllers, in order to comply with users' requests of data portability, could adopt specific technologies (data trackers, personal data identifiers, etc.) in processing operations that could appear as unfeasible for a full erasure of personal data. Another risk might be that, in order to guarantee a full exercise of the right to data portability to all users, data subjects whose data are inseparable from other subjects' data could be prevented from having their data erased. In all these cases, Article 20(3)*

corelată cu scopurile prelucrării (în așteptarea unor potențiale solicitări de portare); de asemenea, este deja un truism faptul că operatorului de date nu îi revine obligația de a utiliza formate digitale compatibile cu ale altor operatori. Pe celălalt versant al discuției, dreptul la portabilitate nu poate interfera cu o sarcină a prelucrării datelor îndeplinită de operator în interes public. În cel de-al treilea rând, portabilitatea nu va afecta negativ drepturile și libertățile altora, ca limită enunțată expres în cuprinsul art. 20 RGDP.

Recognoscibilă în special prin faptul că datele cu caracter personal a căror portare este solicitată sunt plasate, la acel moment, în interconectivitate cu datele personale ale altor persoane vizate¹⁴ (începând cu exemplul clasic al unei imagini în care figurează mai multe persoane ori exemplul unui raport de activitate procesat de angajator în care au fost evaluate performanțele mai multor salariați etc.¹⁵), cea de a treia excepție de la regula portabilității datelor cu caracter personal intervine în ipoteza în care persoana vizată, care a solicitat portarea datelor, a furnizat aceste date operatorului inițial¹⁶, iar un posibil răspuns afirmativ ar putea implica lezarea drepturilor altor persoane ori, cel puțin, bruscarea într-o manieră nerezonabilă ori inadecvată a așteptărilor rezonabile ale celorlalte persoane vizate implicate. În acest din urmă caz, exercitarea dreptului la portabilitatea datelor personale nu poate fi acomodată cu prerogativele de control aparținând altor persoane implicate, ceea ce impune, pe cale de consecință, refuzul legitim al operatorului de a da curs cererii de acces ori de portare a datelor¹⁷.

Dreptul la portabilitatea datelor este uzual descris ca reprezentând prerogativa persoanei vizate, de a recupera informațiile cu caracter personal (pe care le-a furnizat unui operator), într-o formă structurată, utilizată curent, lizibilă automat în format digital, cu posibilitatea ca datele respective să fie transferate altui operator, operatorul căruia i-au fost furnizate inițial datele fiind ținut să nu obstaculeze prin blocaje inutile deplasarea, copierea sau, după caz, transmiterea

---

states a prevalence of right to erasure on the right to data portability”; fragmentul este preluat din lucrarea P. De Hert, V. Papakonstantinou, G. Malgieri, L. Beslay, I. Sanchez, *op. cit.*, p. 198.

¹⁴ *Ibidem*; autorii citați consideră, pornind de la sintagma “*adversly exercised*” prezentă în textul art. 20 RGDP, că: “*It is irrelevant whether data portability affects other rights or freedoms; what is essential in this case is that this effect is not “adverse”, e.g., it shall not create an unjustified damage or an illegitimate limitation to other rights or freedoms. In practice this means that judges will need to determine – on a case-by-case approach – when the right to data portability will adversely affect rights and freedom of others in a specific circumstance*”.

¹⁵ S. Vezzoso, *Data Portability: Initial Reflections on an Ex Ante Approach* (March 26, 2020), [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3561413>, accesat 08.11.2021.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Pentru detalii pe marginea acestui subiect, a se consulta H. Vrabec, *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, SCRIPT-ed, 2018, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3176820>, accesat 08.11.2021; R. Walters, *The Current Status of Data Portability in Personal Data and Competition Law*, European Competition Law Review, 2020, [Online] la <https://ssrn.com/abstract=3699807>, accesat 08.11.2021.

datelor cu caracter personal către alți operatori de date¹⁸; dreptul la portabilitatea datelor personale este stratificat în câteva prerogative specifice, care pot fi decelate secvențial, pe anumite paliere. Astfel, după cum s-a evidențiat în literatura de specialitate¹⁹, dreptul de a primi datele într-un format portabil aparține titularului, care poate conserva informațiile pentru uz personal ori le poate transmite altui operator, dreptul de a obține permutarea datelor exercitându-se fără ca operatorul precedent să aibă un drept de opoziție relativ la exercitarea prerogativelor de portare. După cum s-a opinat, cu just temei, în doctrina de specialitate, în această manieră, „persoana vizată păstrează controlul asupra propriilor date, iar responsabilitatea operatorilor este consolidată. Aceleași date pot servi unor scopuri diferite ale prelucrării, în cazul unor servicii distincte, astfel că dreptul la portabilitate încurajează persoanele vizate să își recupereze datele și să le reutilizeze”²⁰.

Plasat sub o dublă limită, care îi permite prerogativei portabilității să depășească rolul de „Cenușăreasă” al reglementării din cuprinsul Regulamentului General, domeniul de aplicare al portabilității datelor cu caracter personal este restrâns, mai întâi, din punct de vedere subiectiv și, simultan, obiectiv, întrucât portabilitatea privește datele cu caracter personal ce aparțin persoanei vizate; pot fi portate datele furnizate voluntar de către persoana vizată operatorului, în baza unui consimțământ de tip *opting-in*, care ulterior poate fi retractat, în principiu, în orice moment (cu excepția datelor care rămân în continuare necesare pentru executarea obligațiilor rezultate dintr-un contract aflat în curs de executare). Responsabilul prelucrării are obligația de a se conforma și de a transmite datele solicitate, putându-se astfel configura arhitectura acestui drept de a obține portarea datelor cu caracter personal, ca expresie a prerogativelor persoanei vizate de retractare a propriului consimțământ la prelucrare. În alți termeni, dreptul de retractare a consimțământului la prelucrarea datelor personale, care ar fi de esența prelucrării bazate pe consimțământ în economia prevederilor RGDP, încapsulează inclusiv această prerogativă de a solicita și de a obține, pe cât posibil, recuperarea setului de date cu caracter personal (transmise, în mod activ și conștient, operatorului, precum și datele ce rezultă din activitățile subiectului), într-un format care ar permite reutilizarea acestora.

Sub aspectul consecințelor exercitării acestui drept la portabilitate, posterior stabilirii dreptului persoanei vizate de a prelua controlul asupra datelor care o privesc, întrebarea evidentă (cu răspunsuri mai puțin evidente) se referă la conturarea unor repere clare cu privire la ceea ce presupune exercițiul efectiv al acestui drept²¹. În temeiul dispozițiilor art. 20 GDPR, persoana vizată are dreptul

¹⁸ Grupul de lucru „Articolul 29” pentru protecția datelor, „Ghid privind dreptul la portabilitatea datelor”, [Online] la <https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=1383>, accesat 15.11.2021.

¹⁹ C. Jugastru, „Dreptul la portabilitatea datelor”, *loc. cit. supra*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Înainte de a trece la enunțarea limitărilor existente, ar trebui să remarcăm succint că mecanismul de aplicare al Regulamentului general privind protecția datelor este așezat pe un trepid al remediilor juridice: neasigurarea portabilității datelor poate conduce la

de a primi datele personale într-un format structurat, utilizat în mod curent și care poate fi citit automat (răspuns care, după cum am specificat în paragrafele precedente, va fi emis în termen de o lună de la primirea cererii – conform dispozițiilor art. 12, par. (3) RGDP). Formularea pentru care a optat legiuitorul european în textul art. 20 din Regulamentul General privind protecția datelor cu caracter personal implică faptul că nu este suficient ca persoana vizată să poată extrage individual unele din aceste date personale²², strict secvențial; mai degrabă, controlorul trebuie să furnizeze un set structurat de date, care să prezinte atributele de a putea fi considerat, din punct de vedere tehnic, un set portabil de date personale²³. În ipotezele în care este fezabil din punct de vedere tehnic, persoana vizată poate solicita operatorului să transmită respectivele date într-o manieră directă, non-intermediată, altui operator, specificându-se în literatura de specialitate²⁴ că atât recepția, cât și transmiterea datelor cu caracter personal pot fi solicitate în orice moment al prelucrării datelor (anterior eventualei anonimizării), fiind, în principiu, exercitate cu titlu gratuit (cu excepția unor costuri rezonabile care pot fi percepute pentru onorarea unor cereri repetitive de acces / de portare formulate de respectivul titular la intervale scurte de timp).

Pe marginea definiției noțiunii de *interoperabilitate* în acest context, al portării datelor cu caracter personal, în doctrina de specialitate s-a subliniat²⁵ că regula

---

angajarea răspunderii civile a operatorului și, pe un palier secund, la un drept la despăgubiri în temeiul art. 82 RGDP, respectiv la impunerea de sancțiuni care intră în competențele Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP).

²² A se vedea P. De Hert, V. Papakonstantinou, G. Malgieri, L. Beslay, I. Sanchez, *op. cit.*, p. 197; autorii citați subliniază că: *“In sum, it becomes very clear that the right to data portability – in the final version of the GDPR – is composed of three different rights: 1) the right to receive (without hindrance from the data controller) data concerning data subject which he/she has provided; 2) the right to transmit (without hindrance from the data controller) those data to another controller; and 3) the right to have the personal data transmitted directly from one controller to another. While rights 1) and 2) can be exercised in any case where the processing is based on consent or on a contract and when the processing is carried out by automated means, right 3) needs one more condition: “where technically feasible”. The format in which data should be transferred is “structured, commonly used and machine-readable”, but the reference to “technical feasibility” is not related to the structured and machine-readable format, but to the “interoperability” of systems, as outlined in recital 68 of GDPR.”*

²³ D. Gill, W. Kerber, „Data Portability Rights: Limits, Opportunities, and the Need for Going Beyond the Portability of Personal Data”, *loc. cit. supra*.

²⁴ E. Bozdag, „Data Portability Under GDPR: Technical Challenges”, *loc. cit. supra*.

²⁵ P. De Hert, V. Papakonstantinou, G. Malgieri, L. Beslay, I. Sanchez, *op. cit.*, p. 197; autorii citați evidențiază că: *“As regards interoperability of systems, the European Commission has defined it as “the ability of disparate and diverse organisations to interact towards mutually beneficial and agreed common goals, involving the sharing of information and knowledge between the organisations, through the business processes they support, by means of the exchange of data between their respective ICT systems”. Interoperability does not mean “compatibility”, as recital 68 clarifies. At the same time, WP29 in its recent guidelines highlights that the determination of the interoperable formats is sector-specific.”*

implică faptul că există formate de date utilizate în mod obișnuit pentru respectivele tipuri de date. Autorii care s-au ocupat de subiect au reținut că, deși acest aspect se poate dovedi adevărat pentru o multitudine de ipoteze, cu siguranță, nu este aplicabil tuturor tipurilor de date personale; ar putea fi nominalizate, pentru exemplificare, reacțiile de tip *like* de pe o platformă de socializare sau datele captate de funcțiile *smart* ale unor dispozitive cu conținut digital incorporat, în cazul cărora formatul utilizat pentru colectarea datelor personale ar putea fi incompatibil cu cel al altor dispozitive, în eventualitatea primirii unei cereri de portare. S-a susținut mai degrabă că, într-o astfel de situație, operatorul poate îndeplini cerința de portabilitate furnizând datele în formatul utilizat la momentul prelucrării. De asemenea, nu este clar, invariabil, în practică despre cum urmează să fie determinat standardul de fezabilitate tehnică al unui transfer direct de date cu caracter personal, prin prisma faptului că un mecanism care este fezabil din punct de vedere tehnic pentru giganți ai prelucrării datelor cu caracter personal poate fi dificil de implementat pentru controlorii de mai mici dimensiuni (de exemplu, clinici medicale de dimensiunii medii ca cifre de afaceri, care ar procesa date sensibile cu privire la care vor primi cereri de portare) și care „trebuie să se bazeze pe un *software* dezvoltat și susținut de terți.”²⁶ – (tr. n., J. G.).

2. Remarci legate de interferențele dintre reglementarea dreptului la portabilitatea datelor conform prevederilor art. 20 RGDP și dispozițiilor Directivei 2019/770 privind furnizarea de conținut digital și servicii digitale

Binar în disjungerea pe care o operează între etapa executării contractului și momentul începând cu care este exercitabil dreptul la portabilitatea datelor, sistemul de reglementare existent în cuprinsul Directivei 2019/770 privind anumite aspecte referitoare la contractele de furnizare de conținut digital este centrat pe două dispoziții privind portabilitatea conținutului digital, regulile propuse distanțându-se de cele enunțate în textul art. 20 RGDP sub două aspecte semnificative, care pot fi decelate astfel: (1) în principiu, dreptul la portabilitatea conținutului digital se aplică numai după rezilierea unui contract B2C pentru furnizarea de conținut digital sau, altfel spus, la încetarea acestuia, neexistând pe parcurs (în etapa derulării raporturilor contractuale B2C) în privința conținutului digital (etapă în care ar putea fi, însă, exercitat dreptul la portarea nu a întregului conținut digital disponibil, ci a datelor personale în temeiul art. 20 RGDP); (2) dreptul la portabilitate nu se limitează la datele cu caracter personal, ci se extinde, în textul Directivei 2019/770, asupra tuturor tipurilor de conținut digital generate inclusiv prin înglobarea unor date cu caracter personal ale utilizatorilor.

Escamotând problematicile privitoare la valabilitatea clauzelor contractuale de amenajare a întinderii / sferei materiale a dreptului la portabilitatea conținutului

---

²⁶ *Ibidem.*

digital²⁷, am putea reține că Directiva adoptată în 2019 indică posibilitatea ca un contract B2C privind furnizarea de conținut digital să prevadă obligația corelativă a consumatorului, fie de a achita un preț, care ar reprezenta contravaloarea serviciului digital furnizat, fie să ofere în mod asertiv contraprestații, altele decât sumele de bani, sub forma furnizării de date cu caracter personal. Condiția prealabilă a furnizării „active” de date a fost criticată ca fiind vagă, insuficient de precisă, pentru a configura un regim juridic coerent²⁸, și anume din perspectiva faptului că datele care sunt colectate *implicit* de la consumator pe durata prestării unui serviciu digital vor prezenta adesea mai mult interes pentru furnizor decât datele pe care consumatorul le-a oferit în mod activ. Aserțiunea rămâne valabilă chiar și în cazul în care consumatorul furnizează în mod activ date cu caracter personal, întrucât aceste date nu vor fi considerate a reprezenta o veritabilă contraprestație, dacă datele sunt strict necesare pentru executarea contractului sau pentru îndeplinirea cerințelor legale, atât timp cât furnizorul nu utilizează datele pentru alte scopuri, în special cele comerciale sau scopuri de *marketing* personalizat. Pe cale de consecință, pot exista situații practice în care furnizarea de date personale cu ocazia prestării unui serviciu digital nu este considerată o contraprestație activă din partea consumatorului. Cu toate acestea, în practică, această excepție va intra rareori în joc, deoarece datele despre consumatori sunt utilizate în mod regulat, ulterior, de către furnizorii serviciilor digitale în alte scopuri decât executarea efectivă a contractului, discuția glisând în perimetrul *advertising*-ului personalizat, ceea ce transformă respectivele date într-o contraprestație furnizată de consumator, declanșând aplicabilitatea dispozițiilor

---

²⁷ După cum s-a observat în doctrina de specialitate, *“The distinction between data observed on the data subject and data created by the data controller is crucial to define the scope of the right to portability, but it is also one of the most difficult to make and requires case-by-case examination.”* (s.n. – J.G.): M. Borghi, *op. cit.*, p. 9. Dispozițiile Directivei 2019/770 se aplică, sub aspectul sferei materiale de incidență, contractelor între profesioniști și consumatori pentru furnizarea de conținut digital, cum ar fi fișiere video și audio, *software*, stocare în *cloud*, rețele sociale și fișiere de modelare vizuală pentru imprimare 3D, precum și jocuri, servicii e-mail, intermediere *online* de tranzacții și platforme de partajare, iar dispozițiile privind portabilitatea se vor aplica ori de câte ori normele de drept internațional privat indică dreptul contractual al unui stat membru al UE (conform art. 4 și 6 din Regulamentul Roma I), ca fiind incident.

²⁸ A se vedea A. Metzger, „A Market Model for Personal Data: State of Play Under the New Directive on Digital Content and Digital Services”, *loc. cit. supra*; autorul citat subliniază că: *“According to the old paradigm, “free services” were offered to consumers who gave their consent to the processing of their data. Both transactions were seen as being independent of each other. The leading search engines, social media platforms and many “content” providers did not – and still do not – demand for a money consideration from the users. Those services therefore appeared as if they would be gratuitous for the consumer, whereas the service providers earned their revenues on the other side of the market by selling advertisements to business customers. The processing of the data, either based on consent or on the other legal grounds of Article 6 para. 1 General Data Protection Regulation (GDPR), was interpreted as an ancillary unilateral legal act besides the service contract.”*

privitoare la portabilitatea datelor. Prevederile Directivei 2019/770, în versiunea finală a acestora, sunt aplicabile indiferent dacă un consumator furnizează datele personale în mod activ sau pasiv, având în vedere că formularea „furnizate în mod activ” din cuprinsul art. 3, alin. (1) și alin. (2) a fost, în final, abandonată în textul Directivei. Cu toate acestea, rămâne de actualitate remarca potrivit căreia Directiva nu oferă o soluție clară, specific calibrată pentru datele colectate de la un consumator pasiv; potrivit considerentului (24), este suficient ca datele cu caracter personal să fie „create” prin utilizarea conținutului digital sau a serviciului digital, astfel încât chiar și o simplă colecție de meta-date, cum ar fi informațiile referitoare la localizarea consumatorului sau istoricul de navigare poate fi suficientă, conform considerentului (25), pentru a reține existența dreptului la portabilitate.

Cerința furnizării „active” a datelor prezintă, de asemenea, interes în mod indirect în ceea ce privește *software*-ul încorporat sau al produselor cu conținut digital încorporat, o problematică ce suscită dezbateri suficient de ample în literatura de specialitate. În conformitate cu explicațiile reținute în Considerentul (11) al Directivei 2019/770, dispozițiile privind vânzările *online* se aplică *software*-ului încorporat dacă funcțiile *software*-ului sunt subordonate principalelor funcționalități ale produselor contractate și funcționează ca parte integrantă a produsului livrat, distincție care a fost pe larg criticată în literatura de specialitate²⁹. În ceea ce privește portabilitatea datelor, miza practică nu ar putea fi escamotată, fiind de reținut că vânzătorul produsului cu conținut digital încorporat sau furnizorul *software*-ului încorporat și operatorul care colectează date prin intermediul *software*-ului încorporat vor fi adesea părți diferite; de exemplu, în ipotezele în care obiectul derivat al vânzării îl reprezintă un dispozitiv cu funcții *smart* (cu conținut digital inclus), vânzătorul nu colectează de regulă datele generate prin utilizarea *software*-ului încorporat, acestea fiind colectate, în schimb, de către furnizorul sistemului de operare al dispozitivului *smart*. Cu toate acestea, dreptul de a prelua date cu caracter personal este activat numai dacă între consumator și vânzătorul produsului cu conținut digital încorporat a fost încheiat

²⁹ *Ibidem*; autorul citat evidențiază că: “The language of Article 3 para. 1 sub-para. 2 DCSD-Proposal was at the same time explicit and narrow. It was explicit that personal data or other data could be interpreted as counter-performance of the consumer which provoked the severe criticism of the European Data Protection Supervisor. However, the scope of application was rather narrow with regard to personal data that could qualify as counter-performance. Article 3 para. 1 sub-para. 2 only mentioned “actively provided” data. Recital 14 excluded data automatically generated and collected by cookies and also data “necessary for the digital content to function in conformity with the contract, for example geographical location where necessary for a mobile application to function properly”, and data collected “for the sole purpose of meeting legal requirements”. These restrictions were criticized both by academics and consumer organisations, a criticism that was finally taken up by the European Parliament which requested a broader inclusion of personal data into the framework of the Directive. The final text of Article 3 para. 1 sub-para. 2 DCSD addresses both concerns. The revised text avoids the words “personal data as counter-performance” to make clear that the European legislature does not encourage a further commercialisation of personal data.¹² All the safeguards of the GDPR remain untouched, see Article 3 para. 8 and Recital 38 DCSD.”

un contract B2C, ceea ce ar implica ulterior că ar fi necesar să ținem cont de existența și arhitectura acestei relații tripartite, atunci când elaborăm sfera de aplicare a dreptului la portabilitatea datelor³⁰.

Pe celălalt versant al discuției, conform dispozițiilor art. 9 din Directiva 2019/770, privind integrarea incorectă a conținutului digital sau a serviciului digital, „Orice neconformitate cauzată de integrarea incorectă a conținutului digital sau a serviciului digital în mediul digital al consumatorului este considerată ca reprezentând o neconformitate a conținutului digital” dacă: (a) respectivul conținut digital sau serviciu digital a fost integrat de către vânzătorul profesionist ori de subcontractanți pentru care acesta răspunde; ori (b) conținutul digital a fost destinat să fie integrat de consumator, iar integrarea incorectă s-a datorat unor deficiențe în instrucțiunile de integrare furnizate acestuia. După cum rezultă din paragrafele Considerentului (48) al Directivei 2019/770, nerespectarea obligațiilor prevăzute în Regulamentul (UE) 2016/679 ar putea, în același timp, să implice *per se* o neconformitate a conținutului digital sau a serviciului digital, făcându-l impropriu scopului său și, prin urmare, să constituie o neconformitate raportat la cerințele obiective de conformitate, care impun ca serviciul digital să fie adecvat scopurilor tipice pentru care ar fi utilizat în mod uzual conținutul digital sau serviciile digitale de același tip³¹. În fine, ar putea exista cazuri în care nerespectarea de către profesionistul vânzător a obligațiilor care îi revin în temeiul Regulamentului (UE) 2016/679 poate constitui, de asemenea, o carență de conformitate a conținutului digital sau a serviciului digital cu cerința obiectivă de conformitate care impune ca respectivul conținut digital sau serviciul digital să aibă caracteristicile normale, tipice pentru conținutul digital sau pentru serviciile digitale de același tip și la care consumatorul se poate aștepta în mod rezonabil. De exemplu, în cazul în care profesionistul furnizor al unei aplicații de cumpărături *online* nu antamează măsurile prevăzute în Regulamentul (UE) 2016/679 pentru securitatea prelucrării datelor cu caracter personal ale consumatorului și, în consecință, informațiile privind cardul de credit / debit al consumatorului sunt expuse la programe *malware* sau *spyware*, aspect care ar putea constitui, de asemenea, o neconformitate a conținutului digital sau a serviciului digital în sensul Directivei 2019/770, întrucât consumatorul s-ar aștepta, în mod rezonabil, ca o astfel de aplicație să prezinte *by design* caracteristici care să împiedice divulgarea detaliilor privind plățile efectuate. În cazul în care aspectele care conduc la o nerespectare a cerințelor prevăzute în Regulamentul (UE) 2016/679 constituie, de asemenea, o neconformitate a conținutului digital sau a serviciului digital cu cerințele subiective

---

³⁰ H. Vrabec, „The Failure of Control Rights in the Big Data Era – Does a Holistic Approach Offer a Solution?”, *loc. cit. supra*.

³¹ Astfel s-ar întâmpla, de exemplu, în cazul în care profesionistul care comercializează un *software* de criptare a datelor nu reușește să pună în aplicare măsurile adecvate impuse de Regulamentul (UE) 2016/679 pentru a se asigura că datele cu caracter personal din momentul concepției nu sunt divulgate unor destinatari neautorizați, ceea ce ar face ca *software*-ul de criptare să nu fie adecvat scopului său, care este transferul în condiții de siguranță al datelor de către consumator către destinatarul preconizat.

sau obiective de conformitate prevăzute în Directiva 2019/770, consumatorul ar urma să beneficieze de dreptul la măsurile corective în caz de neconformitate prevăzute de această directivă, cu excepția cazului în care contractul este anulabil în temeiul dispozițiilor de drept intern.

Sunt relevante, de asemenea, dispozițiile art. 16, îndeosebi alin. 3, 4 și 5 din Directiva 2019/770, privind obligațiile vânzătorului / furnizorului în cazul încetării / terminării contractului, conform cărora „Furnizorul conținutului digital ori al serviciului digital se va abține pentru viitor, posterior încetării raporturilor contractuale cu consumatorul, de la utilizarea oricărui alt conținut în afara datelor cu caracter personal care au fost furnizate sau create de consumator la utilizarea conținutului digital sau a serviciului digital furnizat³².”

Cu excepția situațiilor menționate la alin. (3), lit. (a), (b) sau (c), din alin. (4) al art. 16 din Directiva 2019/770 rezultă că furnizorul conținutului digital ori al serviciului digital „va pune la dispoziția consumatorului, la cererea acestuia, orice conținut care nu reprezintă date cu caracter personal, care a fost furnizat sau creat de către consumator în momentul utilizării conținutului digital sau a serviciului digital”, consumatorul având dreptul de a recupera respectivul conținut digital într-o manieră gratuită, non-oneroasă, fără costuri suplimentare / fără contraprestație și fără impedimente din partea furnizorului conținutului digital, într-un termen rezonabil și într-un format utilizat în mod curent, care să poată fi citit automat într-un mediu digital. Din paragraful (5) al art. 16 din Directiva 2019/770 rezultă că furnizorul conținutului digital ori al serviciului digital poate împiedica orice utilizare ulterioară a conținutului digital sau a serviciului digital de către consumator, „în special prin oprirea accesului consumatorului la conținutul digital sau la serviciul digital sau prin dezactivarea contului de utilizator al consumatorului”, fără a aduce atingere prevederilor alin. (4) privitoare la portarea conținutului generat.

Se menționează în literatura de specialitate că, în contextul datelor furnizate, datele derivate (datele deduse) nu intră în sfera dreptului la portabilitate, „dar rămâne posibil pentru utilizator să solicite operatorului de date să îi comunice dacă datele sale au făcut sau nu obiectul prelucrării, iar în caz afirmativ, care au fost scopurile prelucrării”³³. Ca principiu generic, nu fac obiectul portabilității datele care sunt prelucrate pe alte temeuri decât cele menționate de art. 20, alin. (1), lit. a), a căror prelucrare se fondează pe alte temeuri decât consimțământul persoanei vizate ori nu sunt date personale necesare pentru executarea contractului. De asemenea, în principiu, portabilitatea nu presupune ștergerea datelor, întrucât, de exemplu, „nu presupune ștergerea datelor furnizate de persoana vizată în vederea

³² Sunt exceptate cazurile în care acest conținut: „(a) nu are vreo utilitate în afara contextului utilizării conținutului digital sau al serviciului digital furnizat de profesionist; (b) are legătură doar cu activitatea consumatorului atunci când folosește conținutul digital sau serviciul digital furnizat de vânzător; (c) a fost agregat cu alte date de către profesionist și nu poate fi dezagregat sau poate fi dezagregat numai cu eforturi disproporționate; (d) a fost generat în comun de către consumator și alte persoane vizate, iar alți consumatori pot continua să utilizeze conținutul.” (art. 16 DCSD).

³³ C. Jugastru, „Dreptul la portabilitatea datelor”, *loc. cit. supra*.

executării unui contract, în măsura în care datele respective sunt utile pentru executarea contractului”³⁴. Se cuvine menționat că portarea nu creează obligația responsabilului de a conserva datele pe o perioadă mai îndelungată decât cea prevăzută inițial, în directă corelare cu scopurile prelucrării. Fezabilitatea tehnică a transmiterii de la un operator la altul, sub controlul persoanei vizate, va trebui evaluată în practică plecând de la circumstanțele fiecărui caz în parte. Considerentul (68) RGDP clarifică în continuare limitele a ceea ce este acceptabil din „punct de vedere tehnic”, indicând faptul că „nu ar trebui să genereze o obligație pentru operatori de a adopta sau de a menține sisteme de prelucrare care să fie compatibile din punct de vedere tehnic” în ideea facilitării portării datelor cu caracter personal, astfel încât operatorilor de date personale nu le incumbă, în baza dispozițiilor Regulamentului General, vreo obligație de adaptare a mecanismelor tehnice utilizate în scopul facilitării portării acestor date. În alți termeni, merită accentuată aserțiunea conform căreia operatorilor nu le revine obligația de a adopta sau de a menține sisteme de prelucrare care să fie compatibile din punct de vedere tehnic, prin prisma rezolvării eventualelor cereri de portare a datelor colectate și prelucrate.

În pofida faptului că setul de meta-norme descris în art. 20 RGDP în materia portabilității datelor personale nu include obligația operatorilor de a compatibiliza programele *software* folosite, este de așteptat ca operatorii să transmită date cu caracter personal într-un format interoperabil, cu toate că RGDP nu stabilește obligații pentru alți operatori în vederea sprijinirii acestor formate. Prin urmare, transmiterea directă de la un operator la altul ar putea apărea atunci când comunicarea între cele două sisteme este posibilă, într-un mod securizat, și în cazul în care sistemul de primire a datelor are capacitatea, din punct de vedere tehnic, de a primi datele transmise. În situația în care obstacolele tehnice fac imposibilă transmiterea directă, operatorul trebuie să explice aceste impedimente persoanelor vizate, întrucât, în caz contrar, decizia sa va fi similară, în efectul său, unui refuz³⁵ de a lua măsuri ca urmare a unei cereri a persoanei vizate conform dispozițiilor art. 12 par. (4) din Regulamentul General.

3. Paradigmatică, dar incertă: preeminența temeiurilor extrase din prevederile RGDP privind portabilitatea datelor

În literatura de specialitate s-a ridicat problema de a stabili în ce măsură ar putea fi reținută (in)existența unei preeminențe a prevederilor RGDP privitoare la portabilitate, dacă un drept la portabilitate ia naștere, pentru consumator, atât în temeiul art. 20 RGDP, cât și în temeiul prevederilor Directivei 2019/770 privind conformitatea conținutului digital, în eforturile doctrinare de a răspunde interogațiilor în ce măsură consumatorul poate alege pe ce regulă se bazează solicitarea sa de portare a datelor – sau chiar dacă își poate fonda cererea de portare pe ambele

---

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ G. Nicholas, „Taking It With You: Platform Barriers to Entry and the Limits of Data Portability”, *loc. cit. supra*.

seturi de norme speciale, cumulând cele două mecanisme juridice privind portarea datelor cu caracter personal. Considerentele 37, 38 și 39, precum și dispozițiile Art. 3, par. (6) și (8) din Directiva 2019/770 clarifică faptul că regulile propuse în cadrul directivei nu aduc atingere normelor Regulamentului General privind protecția datelor, subliniindu-se în doctrina de specialitate că ar fi logic ca niciuna dintre regulile de portabilitate să nu aibă prioritate față de cealaltă, deoarece dispozițiile din Regulamentul general, respectiv din Directiva 2019/770 în materie de portabilitate prezintă atât particularități, cât și o suprapunere semnificativă, rămânând să țintească obiective de legiferare distincte. Dacă exigențele legale intrinseci și prerechizitele exogene (rezilierea unui contract B2C pentru furnizarea de conținut digital sau încetarea acestui contract) pentru admisibilitatea unei cereri a consumatorului de portare a datelor personale sunt îndeplinite în temeiul dispozițiilor Directivei 2019/770, consumatorul nu va trebui să recurgă suplimentar la prevederile RGDP, reciproca fiind de asemenea valabilă, prin prisma faptului că cele două reglementări nu se exclud (chiar dacă, parțial, sfera lor materială și personală de executare rămâne a fi diferită). Pe de altă parte, în cazul în care unele dintre cerințele aplicabile solicitării consumatorului de portare a datelor vor fi îndeplinite numai în temeiul art. 20 RGDP (transmiterea către un alt operator de date), iar alte cerințe vor fi îndeplinite numai în cadrul remediilor neconformității descrise în prevederile Directivei 2019/770 (privind portabilitatea conținutului digital, care încorporează parțial date personale), este util pentru consumator să asocieze și o cerere distinctă privind portarea datelor personale fondată pe prevederile art. 20 RGDP. Mecanismul portării datelor personale în temeiul art. 20 RGDP rămâne, în continuare, util (și chiar indispensabil) pe durata derulării raporturilor contractuale B2C în privința conținutului digital, când niciuna dintre părți nu s-a prevalat de dreptul de a solicita rezilierea contractului, etapă în care ar putea fi exercitat dreptul la portare nu a întregului conținut digital disponibil, ci a datelor personale colectate și prelucrate în temeiul consimțământului utilizatorului.

Existența unui contract B2C (de furnizare a conținutului digital) în derulare se numără printre prerechizitele aplicării dreptului la portabilitate în temeiul prevederilor Directivei 2019/770, fără a o regăsi, însă, printre condițiile indispensabile exercitării dreptului la portabilitate în temeiul art. 20 RGDP, ceea ce se coagulează ca o diferență majoră între sfera de aplicare ale acestui drept în economia dispozițiilor DCSD și, după caz, ale RGDP; cu toate acestea, întrebarea centrală se referă la a stabili dacă o situație în care consumatorul utilizează un serviciu digital fără a fi contractat în mod expres, de exemplu, în cazul în care inițiază o căutare utilizând un motor de căutare *online*, prilej cu care furnizorii de servicii asociate utilizării motoarelor de căutare *web* colectează datele personale ale consumatorului³⁶, trebuie sau nu calificate drept un veritabil contract B2C, aspect care nu a fost reglementat explicit în Directiva 2019/770, în contextul în care art. 3 reține că Directiva privind contractele de furnizare a conținutului digital „nu

---

³⁶ A se vedea A. Metzger, *op. cit.*, p. 4.

afectează libertatea statelor membre de a reglementa aspecte ale dreptului general al contractelor, precum regulile privind formarea, valabilitatea, nulitatea sau efectele contractelor”, urmând ca, la nivelul dispozițiilor dreptului intern, să se tranșeze inclusiv răspunsul la interogațiile ridicate pe acest palier, al (in)existenței unui veritabil contract între utilizatorul serviciului web și operatorul de date cu caracter personal.

Distincția dintre consimțământul (in)valid și cazurile de formare veritabilă a contractului privind furnizarea de conținut digital sau servicii digitale în temeiul prevederilor Directivei 2019/770 prezintă, de asemenea, relevanță³⁷ pentru gestionarea corelațiilor cu interdicția prezentă în textul art. 7, alin. (4) RGDP, din perspectiva „cuplării” consimțământului la formarea contractului propriu-zis (de furnizare a conținutului digital ori a serviciilor digitale, în acest caz) și, pe de altă parte, a consimțământului la prelucrarea datelor cu caracter personal, inclusiv în contextul executării respectivului contract (un temei juridic *per se* al prelucrării datelor personale)³⁸. „Decuplarea” celor două consimțăminte (la prelucrarea datelor personale și, respectiv, la formarea contractului B2C) este elementară în economia noțiunii de „consimțământ liber furnizat” prin prisma prevederilor art. 7, par. (4) RGDP, din care rezultă că va fi folosit drept criteriu decisiv în evaluarea libertății de a consimți la prelucrarea datelor cu caracter personal în contextul contractării B2C. În literatura de specialitate³⁹, a fost remarcată utilizarea sintagmei (edulcorate) „se ține seama cât mai mult de faptul că, printre altele, executarea unui contract (...)”⁴⁰, ceea ce imprimă un anumit grad de flexibilitate în utilizarea acestui criteriu, în pofida „vestimentației” de aparentă interdicție imperativă a oricărei combinații de tipul asocierii consimțământului la prelucrarea datelor personale (i) și a acordului la formarea și executarea contractului (substanțial) (ii); strict tehnic, chiar și în ipotezele în care ar rezulta că acordul utilizatorului la colectarea și prelucrarea datelor sale personale ar fi invalid prin prisma dispozițiilor art. 7, par. (4) RGDP, din pricina condiționării acestui acord într-o manieră incompatibilă cu caracterul liber exprimat, contractul de furnizare a conținutului digital ar rămâne valabil format, fiind incidente, în acest caz, prevederile Directivei 2019/770, inclusiv cu privire la portabilitatea datelor la finele raporturilor contractuale.

---

³⁷ *Idem*, p. 7.

³⁸ Potrivit prevederilor art. 7, par. (4) RGDP, „(4) Atunci când se evaluează dacă consimțământul este dat în mod liber, se ține seama cât mai mult de faptul că, printre altele, executarea unui contract, inclusiv prestarea unui serviciu, este condiționată sau nu de consimțământul cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal care nu este necesară pentru executarea acestui contract.”

³⁹ A se vedea A. Metzger, *op. cit.*, p. 7.

⁴⁰ *Idem*, p. 8; autorul citat evidențiază, în termeni tranșanți, că, în cele din urmă, reprezintă o chestiune de interpretare a (clauzelor neclare ale) contractului: “*If and to what extent a consumer has an obligation to provide personal data under a contract and to give its consent in the processing of that data, or whether the processing of data is a mere side-effect of the contract, is first and foremost a question of contract interpretation.*”

Aceleași principii rămân incidente și în cazul retragerii ulterioare a consimțământului persoanei vizate la prelucrarea datelor personale, potrivit art. 7, par. (3) RGDP, persoana vizată putându-și retrage consimțământul la prelucrarea datelor personale în orice moment (fără ca retragerea consimțământului să afecteze legalitatea prelucrării bazate pe consimțământ anterior retragerii acestuia), în timp ce, dimpotrivă, retragerea consimțământului care a generat formarea contractului de furnizare a unor servicii digitale nu poate avea loc într-o manieră unilaterală, ca regulă generală fiind aplicabil *mutuus dissensus*, chiar dacă rămâne posibilă invocarea carențelor de neconformitate pentru a obține rezoluțiunea / rezilierea judiciară a contractului; ceea ce rămâne de decelat în temeiul art. 7, alin. (3) RGDP este răspunsul la interogația cu privire la consecințele retragerii acordului utilizatorului la prelucrarea datelor sale cu caracter personal, prelucrarea ulterioară a acestora rămânând posibilă că fondată pe necesitatea executării contractului, fără a mai avea ca fundament consimțământul utilizatorului.

Eboșa astfel trasată trebuie întregită cu trimiterile la prevederile art. 3, alin. (1), teza a II-a din Directiva 2019/770, care menționează că dispozițiile Directivei devin inaplicabile în cazul în care datele cu caracter personal sunt prelucrate exclusiv de comerciant în scopul furnizării de conținut digital sau servicii digitale sau pentru a permite comerciantului să respecte cerințele legale la care este supus în această materie, iar comerciantul nu procesează aceste date personale în orice alt scop. Pe cale de consecință, aplicarea dispozițiilor Directivei 2019/770 nu poate fi reținută în ipotezele în care prelucrarea datelor personale se bazează pe art. 6, alin. (1), lit. b) și c) din RGDP, precum în cazul, de exemplu, în care un serviciu de navigație rutieră prelucrează datele de locație cu unicul scop de a recomanda traseul adecvat către consumator; este fastidios de amintit că, în aceste cazuri, prelucrarea datelor personale trebuie să rămână cantonată între limitele descrise de scopurile menționate, în caz contrar, fiind aplicabil setul de norme din cuprinsul Directivei 2019/770 privind furnizarea de conținut digital⁴¹.

4. Remarci concluzive

Erodat, în practică, de eventuala incompatibilitate tehnică între formatele de portare utilizate, mecanismul portabilității datelor cu caracter personal prezintă o utilitate indeniabilă, inclusiv în perimetrul executării contractelor de furnizare a conținutului digital și de prestare a serviciilor digitale. Domeniul de aplicare al portabilității datelor cu caracter personal este restrâns, mai întâi, din punct de vedere subiectiv și, simultan, obiectiv, întrucât portabilitatea privește datele cu

---

⁴¹ *Ibidem*; autorul citat reține că: “Regrettably, the DCSD does not provide a clear-cut rule for cases in which the processing of data is based on Article 6 para. 1 lit. f) GDPR, i.e. is “necessary for the purposes of the legitimate interests pursued by the controller or by a third party”, or on other statutory grounds, Article 6 para. 1 lit. e), para. 2 GDPR. The issue is of growing interest, especially if one shares the criticism of consent as the commonly used basis of data processing.⁴² Lengthy “data policies” and “privacy statements” do indeed, as put forward by the critics, prevent the consumer from taking an informed decision”.

caracter personal ce aparțin persoanei vizate; pot fi portate datele furnizate voluntar de către persoana vizată operatorului, în baza unui consimțământ de tip *opting-in*, care ulterior poate fi retractat, în principiu, în orice moment (cu excepția datelor care rămân în continuare necesare pentru executarea obligațiilor rezultate dintr-un contract aflat în curs de executare). Responsabilul prelucrării are obligația de a se conforma și de a transmite datele solicitate, putându-se astfel configura arhitectura acestui drept de a obține portarea datelor cu caracter personal, ca expresie a prerogativelor persoanei vizate de retractare a propriului consimțământ la prelucrare.

La fel cum gambitul damei poate fi acceptat sau poate fi refuzat de către jucător, „gambitul” propus de utilizator prin angajarea portabilității datelor sale personale în temeiul prevederilor Directivei 2019/770 anterior încetării contractului prin reziliere / anterior desființării raporturilor contractuale poate fi refuzat de operatorul de date (furnizorul de servicii digitale), în timp ce o eventuală cerere de portare fondată pe prevederile art. 20 RGDP nu ar putea fi contracarată niciun moment de către operatorul de date, nefiind permisă plasarea de obstacole nerezonabile în exercitarea acestor prerogative ale persoanei vizate. Spre deosebire de gambitul regelui, în gambitul damei, pionul este fie recâștigat, fie va fi menținut lângă piesele negre; pentru utilizatorul serviciilor digitale, invocarea prevederilor art. 20 RGDP rămâne utilă dacă dorește să obțină transmutarea datelor cu caracter personal într-un format portabil până la momentul rezilierii contractului de furnizare a conținutului digital / serviciilor digitale, moment de la care s-ar putea prevala de dispozițiile Directivei 2019/770 pentru a obține portarea datelor / fișierelor încărcate ori create cu ajutorul conținutului digital contractat, incluzând eventualele date cu caracter personal astfel utilizate. Următoarele observații concluzive pot fi formulate, pe marginea considerațiilor din secțiunile precedente:

(a) portabilitatea datelor se bifurcă în dreptul unei persoane fizice „de a primi datele cu caracter personal care o privesc și pe care le-a furnizat operatorului într-un format structurat, utilizat în mod curent și care poate fi citit automat” (i) și, pe celălalt versant, în dreptul de a transmite aceste date altui operator, fără obstacole nejustificate din partea operatorului căruia i-au fost furnizate datele cu caracter personal (ii), fiind, din start, excluse din sfera materială de incidență a acestui drept datele anonimizate sau datele care nu privesc utilizatorul care solicită accesul la datele sale;

(b) datele pseudonimizate, care, prin definiție, pot fi folosite pentru a identifica utilizatorul, chiar dacă identificarea se face cu ajutorul unor chei de decriptare, rămân să facă obiectul dreptului la portarea datelor, pseudonimizarea nereprezentând *per se* un obstacol în calea exercitării acestor prerogative;

(c) în ipotezele în care este fezabil din punct de vedere tehnic, persoana vizată poate solicita operatorului să transmită respectivele date într-o manieră directă, non-intermediată, altui operator, astfel încât atât recepția, cât și transmiterea datelor cu caracter personal pot fi solicitate în orice moment al prelucrării datelor (anterior eventualei anonimizări), fiind, în principiu, exercitate cu titlu gratuit, cu

excepția perceperii unor costuri rezonabile pentru onorarea unor cereri repetitive de acces / de portare;

(d) clivajul semnalat între regimul portabilității datelor personale în temeiul dispozițiilor art. 20 RGDP și regimul portabilității conținutului digital reglementat de prevederile Directivei 2019/770 este adâncit de faptul că, în principiu, dreptul la portabilitatea conținutului digital se aplică numai după rezilierea unui contract B2C pentru furnizarea de conținut digital sau, altfel spus, la încetarea acestuia, neexistând pe parcurs (în etapa derulării raporturilor contractuale B2C) în privința conținutului digital (etapă în care ar putea fi, însă, exercitat dreptul la portarea nu a întregului conținut digital disponibil, ci a datelor personale în temeiul art. 20 RGDP);

(e) dreptul la portabilitatea conținutului digital nu se limitează la datele cu caracter personal încorporate în conținutul digital propriu-zis, ci se extinde, în textul Directivei 2019/770, asupra tuturor tipurilor de conținut digital generate / create inclusiv prin înglobarea unor date cu caracter personal ale utilizatorilor;

(f) obligația utilizatorului de a furniza date cu caracter personal ar putea ridica probleme de calificare drept contraprestație a consumatorului, în sensul unui raport contractual sinalagmatic, aspect amintit mai degrabă aluziv, însă netranșat expres în cuprinsul Directivei 2019/770 privind contractele de furnizare a conținutului digital; în principiu, revine legiuitorului național tranșarea acestei problematici în legătură cu consecințele unei posibile neexecutări contractuale, îndeosebi în perimetrul situațiilor în care s-ar ridica problema de a stabili în ce măsură refuzul consumatorului de a furniza datele sale personale ar putea justifica un refuz similar al profesionistului de a furniza conținutul digital și în ce măsură ar putea justifica o solicitare de reziliere a contractului de furnizare a serviciilor digitale.

Referințe

- Aertgeerts, P., *Shaping Fundamental Rights: The Right to Data Portability, the EU Legislator and the Normative Foundations of the Fundamental Right to Data Protection* (November 6, 2019)
- Alberini, A.; Benhamou, Y., *Data Portability and Interoperability: An Issue that Needs to Be Anticipated in Today's It-Driven World* (August 1, 2017), <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3038877>
- Araújo Souto, G., *Data Portability: a Necessary Right for Users and Competitors of Digital Platforms* (October 12, 2018), <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3293056>
- Banda, C., *Enforcing Data Portability in the Context of EU Competition Law and the GDPR*, MIPLC Master Thesis Series 2017
- Belo, J.; Macedo Alves, P., *The Right to Data Portability: An In-Depth Look*, *Journal of Data Protection and Privacy*, Vol. 2, nr. 1/2018
- Borghi, M., *Data Portability and Regulation of Digital Markets*, CIPPM / Jean Monnet Working Papers, Bournemouth University, 2019, <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3617792>
- Bozdog, E., *Data Portability Under GDPR: Technical Challenges* (January 28, 2018), <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3111866>
- De Hert, P.; Papakonstantinou, V.; Malgieri, G.; Beslay, L.; Sanchez, I., *The Right to Data Portability in the GDPR: Towards User-Centric Interoperability of Digital Services*, *Computer Law & Security Review*, 2018

- De Streel, A.; Kraemer, J.; Senellart, P., *Making Data Portability More Effective for the Digital Economy* (June 14, 2021), <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3866495>
- Gill, D.; Kerber, W., *Data Portability Rights: Limits, Opportunities, and the Need for Going Beyond the Portability of Personal Data* (October 11, 2020), <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3715357>
- Graef, I., *The Opportunities and Limits of Data Portability for Stimulating Competition and Innovation*, Competition Policy International, Antitrust Chronicle November 2020 (II)
- Graef, I.; Husovec, M.; van den Boom, J., *Spill-Overs in Data Governance: The Relationship Between the GDPR's Right to Data Portability and EU Sector-Specific Data Access Regimes*, TILEC Discussion Paper No. DP 2019-005, 2019, <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3369509>
- Graef, I.; Clifford, D.; Valcke, P., *Fairness and Enforcement: Bridging Competition, Data Protection and Consumer Law*, International Data Privacy Law, vol. 8, nr. 3/2018
- Graef, I.; Husovec, M.; Purtova, N., *Data Portability and Data Control: Lessons for an Emerging Concept in EU Law*, German Law Journal, vol. 19, nr. 6/2018, pp. 1359-1398, Tilburg Law School Research Paper No. 2017/22, <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3071875>
- Hurwitz, J., *Digital Duty to Deal, Data Portability, and Interoperability*, The Global Antitrust Institute Report on the Digital Economy 28, 2020, <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3733744>
- Jugastru, C., *Dreptul la portabilitatea datelor*, Revista Universul Juridic, disponibil la adresa <http://revista.universuljuridic.ro/dreptul-la-portabilitatea-datelor/>, on-line
- Ke, T.; Sudhir, K., *Privacy Rights and Data Security: GDPR and Personal Data Driven Markets* (July 5, 2020), <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3643979>
- Kraemer, J., *Personal Data Portability In The Platform Economy: Economic Implications And Policy Recommendations*, Journal of Competition Law & Economics, 2020
- Leistner, M., *The Existing European IP Rights System and the Data Economy – An Overview With Particular Focus on Data Access and Portability*, în J. Drexl (ed.), „Data access, Consumer Protection and Public Welfare”, Nomos, 2020, <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3625712>
- Leonard, P., *Regulatory Trends and Emerging Practices in Access to Customer Data, Portability and Data Sharing in the Financial Services Sector* (December 3, 2017)
- Lisievici, A., *Dreptul la portabilitatea datelor potrivit Regulamentului General privind Protecția Datelor*, în I. Alexe, D.-N. Ploșteanu, D.-M. Șandru, „Protecția datelor cu caracter personal. Impactul protecției datelor personale asupra mediului de afaceri. Evaluări ale experiențelor românești și noile provocări ale Regulamentului (UE) 2016/679”, Editura Universitară, București, 2017
- Metzger, A., *A Market Model for Personal Data: State of Play Under the New Directive on Digital Content and Digital Services* (August 4, 2020). in Lohsse S., Schulze R., Staudenmayer D. (eds.), „Data as Counter-Performance – Contract Law 2.0?” Münster Colloquia on EU Law and the Digital Economy V, 2020
- Monteleone, A. G., *Il Diritto Alla Portabilità Dei Dati. Tra Diritti Della Persona e Diritti Del Mercato*, LUISS Law Review, 2/2017
- Nicholas, G., *Taking It With You: Platform Barriers to Entry and the Limits of Data Portability*, Michigan Telecommunications and Technology Law Review, 2020
- Swire, P., *The Portability and Other Required Transfers Impact Assessment: Assessing Competition, Privacy, Cybersecurity, and Other Considerations*, Georgia Tech Scheller College of Business Research Paper No. 3689171, 2020, <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3689171>

- Turner, S.; Galindo Quintero, J.; Lis, J.; Tanczer, L., *The exercisability of the right to data portability in the emerging Internet of Things (IoT) environment* (September 26, 2021), <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3931040>
- Vezzoso, S., *Competition Policy in Transition: Exploring Data Portability's Roles*, 15th ASCOLA Conference, 25-27 June 2020 <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3634736>
- Vezzoso, S., *Data Portability: Initial Reflections on an Ex Ante Approach* (March 26, 2020), <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3561413>
- Vrabec, H., *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, SCRIPT-ed, 2018
- Vrabec, H., *The Failure of Control Rights in the Big Data Era – Does a Holistic Approach Offer a Solution?*, in Bakhoun, M., Gallego Conde, B., Mackenordt, M.-O., Surblyte, G. (eds.) „Personal Data in Competition, Consumer Protection and IP Law – Towards a Holistic Approach?”, Berlin Heidelberg: Springer, 2017
- Walters, R., *The Current Status of Data Portability in Personal Data and Competition Law*, European Competition Law Review, 2020
- Grupul de lucru „Articolul 29” pentru protecția datelor, „Ghid privind dreptul la portabilitatea datelor”, on-line